

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Пронози Інни Іванівни на дисертацію Войнової Елліни Олегівни «Електронна демократія як спосіб політичної комунікації та політичної партисипації у мережевому суспільстві», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія, в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки.

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Обрана Войновою Елліною Олегівною тема дисертації знаходиться на вістрі сучасних розвідок політичної науки, які присвячені дослідженню політичних інститутів і процесів в Інтернет-епоху. Це пов'язано з суттєвими трансформаціями, які відбуваються у політичній сфері суспільства внаслідок заміни домінантних форм спілкування, притаманних масовому суспільству, на форми онлайн-комунікації, які визначають характер мережевого суспільства. Пошук відповіді на питання, яким чином нові форми комунікації та партисипації співвідносяться з базовими принципами і цінностями демократії та як вони реалізуються в умовах мережевого суспільства, є нагальним дослідницьким завданням. Робота набуває особливої актуальності у світлі перспектив розвитку електронної демократії в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків.

Здобувачка ретельно проаналізувала витoki теорії демократії та основні напрями її розвитку у ціннісному контексті. На особливу увагу заслуговує представлений дисертанкою всебічний огляд основних теоретико-методологічних підходів, щодо визначення впливу засобів комунікації на розвиток демократії. Вагомим дослідницьким здобутком є проведений

порівняльний аналіз сучасних концепцій електронної демократії та сформульоване на його основі власне трактування дефініції «е-демократія». Отже, представлене дослідження побудоване на міцному теоретичному фундаменті.

Використовуючи компаративістські, статистичні та контент-методи наукового аналізу, дисертантка зробила акцент на системному та аксіологічному підходах, що дозволило їй відійти від інструменталістських оцінок та розглянути проблему електронної демократії у широкому контексті соціально-політичних трансформацій, спричинених розвитком Інтернету та, особливо, онлайн-мереж. Отже, обґрунтованість наукових положень та висновків, які винесені на захист, обумовлена міцною теоретичною базою та. Розроблена ґрунтовна теоретико-методологічна база, творче застосування загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, залучення широкого масиву фактологічного матеріалу з різноманітних джерел та критичний авторський аналіз матеріалів дозволило дисертантці представити феномен е-демократії не лише як набір онлайн-інструментів, які доповнюють звичні демократичні процедури голосування, але як новий рівень розвитку демократії, що відрізняється інтерактивністю, суверенізацією та індивідуалізацією процесів політичної комунікації та партисипації.

Новизна одержаних результатів дослідження.

Представлена робота може вважатися першим в українській політичній науці комплексним дослідженням електронної демократії, що представляє цей феномен як новий спосіб політичної партисипації та комунікації характерний для мережевого суспільства. При цьому набули подальшого розвитку загальна концепція е-демократії та періодизація її еволюції. Дисертанткою конкретизована класифікація основних теоретико-методологічних підходів, що сформувалися у сфері дослідження впливу інформаційно-комунікаційних технологій на політичні процеси, уточнені загальні критерії оцінки ефективності

функціональних форм е-демократії, визначені ключові чинники становлення деліберативного типу е-демократії в Україні. На особливу увагу заслуговують новаторські результати вивчення ефективності використання державними установами України інструментарію е-демократії, яке було проведено із застосуванням авторської методики статистичного та контент-аналізу електронних звернень, петицій, законодавчих ініціатив громадян та обговорень проєктів нормативно-правових актів, а також реакції на них з боку офіційних органів.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях.

Результати дослідження достатньо повно представлені у авторських публікаціях. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено у чотирьох одноосібних публікаціях авторки, три з них – у виданнях, визнаних фаховими з політичних наук, одна – у виданні країни-члена ЄС. Ці публікації відповідають вимогам п. 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Апробація результатів дослідження відбувалась також на університетських наукових заходах. Окремі аспекти результатів дисертаційного дослідження, були представлені у виступах та обговорені на методичних семінарах кафедри політичних наук і права Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського та на інших наукових заходах, зокрема: на щорічних круглих столах *«Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні»*, які проходили у 2021, 2020 та 2019 роках.

Практична значимість дослідження.

Аналітичні дані, які містяться у роботі, можуть бути використані для запровадження ціннісних критеріїв оцінки стану електронної демократії та для

покращення результативності запровадження інструментів е-демократії у практику функціонування політичних інституцій, підвищення якості державного урядування та публічного адміністрування, та структурування публічної сфери мережевого суспільства в онлайн-просторі.

Висновки та рекомендації, що представлені у дисертації, стануть у нагоді державним діячам та політичним лідерам, для більш ефективного залучення інструментів е-демократії у процеси політичної комунікації та партисипації, а також екпертам та фахівцям з політичного менеджменту та маркетингу для проведення е-кампайнінгу.

Базові теоретичні доробки, які сформульовані у дослідженні, можуть бути використані у наступних наукових розвідках, а також у навчальному процесі у вищих навчальних закладах України при розробці та вдосконаленні курсу навчальної дисципліни «Електронна демократія» для освітніх програм «Політологія» та «Публічне управління та адміністрування».

Дискусійні питання та зауваження.

Високо оцінюючи представлене Е. О. Войновою дисертаційне дослідження, я вважаю за необхідне вказати на окремі зауваження:

- не достатньо розкриті особливості залучення в Україні окремих соціальних медіа та Інтернет-платформ для розгортання таких інструментів деліберативної демократії як онлайн-форуми та публічні обговорення;
- у тексті дисертації виявлені деякі стилістичні помилки.

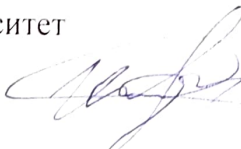
Загальний висновок.

Дисертація Войнової Елліни Олегівни на тему «Електронна демократія як спосіб політичної комунікації та політичної партисипації у мережевому суспільстві» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке виконано на належному теоретичному рівні та містить нові обґрунтовані результати. Зміст та структура дослідження відповідають поставленій меті. При цьому у роботі з

логічною послідовністю виконані усі дослідницькі завдання. Аналіз тексту дисертації свідчить про дотримання авторкою вимог академічної доброчесності. Представлене дисертаційне повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 – «Політологія».

Рецензент:

кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри політичних наук і права
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

 Інна ПРОНОЗА

